

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE BUCUREȘTI
Facultatea de MANAGEMENT

Disciplina : ECONOMIE POLITICĂ

REFERAT

**Piața muncii in România.
Legislație, Trasaturi, Analiza Statistica.**

Notiuni teoretice

Factorul munca – conditie generala a oricarei activitati – se asigura, ca si ceilalti factori de productie, prin intermediul pietei.

Piata muncii se intemeiaza, de asemenea, pe intalnirea si confruntarea cererii cu oferta.

Ea functioneaza in fiecare tara, pe diferite grupuri de tari si la scara mondiala.

Orice activitate, care se initiaza sau exista in societate, genereaza nevoia de munca. Aceasta reprezinta volumul total de munca necesar activitatilor dintr-o tara pe o perioada data. Dar ea nu constituie in intregime o cerere care se exprima (manifesta) pe piata muncii. Conditia generala pentru ca nevoia de munca sa ia forma cererii de munca este remunerarea sa, salarizarea ei. De aceea, in cererea de munca nu se includ activitatile care se pot realiza de catre femeile casnice, miliari in termen, studenti, alti nesalariati.

Cererea de munca reprezinta nevoia de munca salariata care se formeaza la un moment dat intr-o economie de piata.

Cererea de exprima prin intermediul numarului de locuri de munca.

Satisfacerea nevoii de munca se realizeaza pe seama utilizarii disponibilitatilor de munca existente in societate, adica a volumului de munca ce poate fi depus de populatia apta de munca a tarii respective, in perioada data. Si in acest caz, trebuie sa avem in vedere ca nu toate disponibilitatile de munca se constituie in oferta, ci numai acelea care urmeaza sa fie remunerate, salarizate.

Oferta de munca este formata din munca pe care o pot depune membrii societatii in conditii salariale. Prin urmare, in oferta de munca nu se include femeile casnice, studentii, militarii in termen si alti oameni care depun activitati nesalariale.

Oferta de munca se exprima prin numarul celor apti de munca sau populatia apta disponibila din care se scade numarul femeilor casnice, al studentilor si al celor care nu doresc sa se angajeze in nici o activitate, intrucat, au resurse pentru existenta sau au alte preocupari.

Cererea si oferta de munca nu trebuie considerate prelungiri simple si directe ale cererii si ofertei de bunuri economice pe o alta piata, ci ca niste categorii specifice cu un continut care le este propriu. In acest sens se impun atentiei urmatoarele aspecte:

➤ Pe termen scurt, cererea de munca este practic invariabila, deoarece dezvoltarea unor activitati existente si initierea altora noi, generatoare de locuri de munca, presupun o anumita perioada de timp;

➤ Oferta de munca in ansamblul sau se formeaza in decursul unui timp indelungat in care creste si se instruieste fiecare generatie de oameni pana la varsta la care se poate angaja;

➤ Posesorii fortei de munca au o mobilitate relativ redusa; oamenii nu se deplaseaza dintr-o localitate in alta si nu-si schimba cu usurinta munca, ci sunt atasati mediului economico-social, chiar daca nu au avantaje economice. De asemenea, oferta de munca depinde de varsta, sex, starea sanatatii, psihologie, conditii de munca etc, aspecte care nu sunt neaparat de natura economica;

➤ Oferta de forta de munca este eminentamente perisabila si are caracter relativ rigid. Cel ce face oferta trebuie sa traiasca, nu poate astepta oricat angajarea pe un loc de munca;

- Generatiile de tineri nu sunt crescute de parintii lor ca niste marfuri sau numai pentru a deveni salariati, ci ca oameni. De aceea, oferta de munca nu se formeaza in exclusivitate pe principiile economiei de piata.
- Cererea si oferta de munca nu sunt omogene, ci de compun din segmente si grupuri neconcurentiale sau putin concurentiale, neputandu-se subsitui reciproc decat in anumite limite sau deloc.

Piata muncii, ca expresie a raporturilor dintre cerere si oferta, se desfasoara in doua trepte sau faze. Prima se manifesta pe ansamblul unei economii sau pe segmente mari de cerere si oferta, determinate de particularitatile tehnico-economice ale activitatilor. In cadrul acestei faze, se formeaza coditiile generale de angajare ale salariatilor, se contureaza principiile care actioneaza la stabilirea salariilor si o anumita tendinta de stabilire a salariilor la un nivel inalt sau scazut. A doua faza reprezinta o continuare a celei dintai si consta in intalnirea cererii cu oferta de munca in termeni reali, in functie de conditiile concrete ale firmei si salariatilor ei. Cererea se dimensioneaza precis, ca volum si structura, pe baza contractelor si a altor angajamente asumate de firma, iar oferta se delimiteaza si ea pornind de la programul de munca, numar de ore suplimentare pe care salariatii accepta sa le efectueze sau nu, in functie de nevoile si aspiratiile lor, de situatia sociala si economica etc. la momentul respectiv. Din confruntarea cererii cu oferta de munca la acest nivel se determina marimea si dinamica salariului nominal. Insuficienta ofertei la acest nivel se traduce printr-o cerere suplimentara care se manifesta pe prima treapta, iar insuficienta cererii, printr-o oferta suplimentara pe aceeasi treapta.

Metodologia de calcul a resurselor de munca

Resursele de munca existente la un moment dat in societate exprima numarul persoanelor capabile de munca, respectiv acea parte a populatiei care poseda ansamblul capacitatilor fizice si intelectuale ce ii permit sa desfasoare o activitate utila.

Volumul resurselor de munca (RM) se determina pe baza urmatoarei relatii:

$$RM = PVM - PVMIM + PAVML;$$

unde:

PVM = populatia cuprinsa in limitele varstei de munca;

PVMIM = populatia cuprinsa in limitele varstei de munca, dar inapta de munca;

PAVML = populatia din afara limitelor varstei de munca, dar care lucreaza.

Numarul populatiei in limitele varstei de munca (PVM) determina in mod hotarator nivelul si structura resurselor de munca si cuprinde totalitatea persoanelor a caror varsta este cuprinsa intre varsta de intrare si varsta de iesire din activitate.

Limitele de varsta intre care o persoana se considera ca poate participa la activitatea sociala se stabilesc prin legislatia fiecarei tari. In Romania, in prezent, limitele varstei de munca sunt 16-59 ani pentru barbati si 16-54 ani pentru femei. Avand in vedere ca in statisticele nationale limitele de varsta de intrare si/sau de

iesire sin activitate sunt diferite, in comparatiile internationale trebuie utilizate limite standard.

Limitele varstei de munca sunt determinate de nivelul de dezvoltare economica a fiecarei tari. Astfel, in tarile mai putin dezvoltate limita minima a fortei de munca este mai scazuta, iar in tarile dezvoltate din punct de vedere economic limita minima este mai ridicata (ca urmare a prelungirii duratei scolii obligatorii), existand si posibilitatea ca limita maxima sa fie mai ridicata (ca urmare a duratei de viata mai mare a acestei tari).

Pentru caracterizarea resurselor de munca se folosesc urmatoorii indicatori:

- **populatia apta de munca** – se determina ca diferenta intre numarul total al populatiei in varsta de munca si numarul populatiei cuprinse in limitele varstei de munca, dar incapabila de munca;
- **resursele de munca disponibile** – exprima potentialul de munca care poate fi folosit in activitatea economico-sociala si se determina scazand din volumul resurselor de munca, populatia in varsta de munca cuprinsa in procesul de invatamant si militariei in termen;
- **populatia potential activa** – cuprinde populatia in varsta de 15-64 ani si exprima, intr-o forma generala, resursele de munca; acest indicator poate fi folosit in comparatiile internationale.

Indicatorii numarului si structurii fortei de munca

Pentru caracterizarea numarului fortei de munca se utilizeaza urmatoorii indicatori:

- populatia activa
- populatia ocupata
- numarul salariatilor
- fondul de timp de munca efectiv lucrat

Populatia activa (PA) din punct de vedere economic include toate persoanele de 14 ani si peste, apte de munca, care, intr-o perioada de referinta specificata, furnizeaza forta de munca disponibila (utilizata sau neutilizata) pentru producerea de bunuri si servicii in economia nationala.

Intr-o forma generala, populatia activa cuprinde populatia ocupata (PO) si somerii (S), dupa urmatoarea structura:

Populatia ocupata

- ◆ salariatii civili – persoana care isi desfasoara activitatea pe baza unui contract de munca intr-o unitate economica sau sociala, inclusiv elevii si studentii incadrati si pensionarii reincadrati in munca pe baza unui contract de lucru;
- ◆ patron – persoana care, avand unul sau mai multi angajati (salariatii), conduce activitatea in propria sa unitate (intreprindere, agentie, atelier, magazin, birou, ferma etc.);
- ◆ lucrator familial neremunerat, persoana care-si exercita activitatea intr-o unitate economica familiala condusa de un membru al familiei sau o ruda, pentru care nu primeste remuneratie sub forma de salariu sau plata in natura; gospodaria taraneasca (agricola) este considerata o astfel de unitate;

- ◆ membru al unei societati agricole sau al unei cooperative, persoana care a lucrat fie ca proprietar de teren agricol intr-o societate agricola constituita conform legii 36/1991, fie ca membru al unei cooperative mestesugaresti, de consum sau de credit;

- ◆ militarii de cariera;
- ◆ militarii in termen

Populatia activa neocupata (sau somerii)

- Persoane in cautarea unui alt loc de munca
- Persoane in cautarea primului loc de munca

Populatia inactiva din punct de vedere economic:

- persoane casnice;
- elevi si studenti, exclusiv cei care exercita o activitate economica sau sociala pe baza unui contract de munca;
- pensionari, exclusiv cei reincadrati;
- persoane intretinute de alte persoane: copii prescolari, batrani, persoane handicapate si invalizi;
- persoane intretinute de stat: copii si batrani aflati in intretinerea unor institutii publice (casa copilului, camine pentru batrani etc.);
- persoane care se intretin din alte venituri decat cele provenite din munca (inchirieri, dobanzi, economii, rente, dividende).

In definirea populatiei active exista numeroase diferente de la o tara la alta, precum si intre statisticile acestora si statistica organismelor internationale, fapt ce impune precautie in folosirea indicatorului in comparatiile internationale.

In Romania, atat recensamantul populatiei din 7 ianuarie 1992, cat si anchetele asupra fortei de munca, demarate din anul 1994, s-au bazat pe conceptiile si definitiile recomandate de Oficiul de Statistica al O.N.U. si de Biroul International al Muncii (B.I.M.).

In statistica O.N.U. se recomanda determinarea populatiei active in doua variante: populatia obisnuit activa si populatia curent activa. Distinctia intre aceste categorii se face prin raportarea la perioada de referinta, care este diferita in functie de sursa de date (recensamant sau ancheta).

Orice persoana in orice moment se poate incadra – din punct de vedere al pozitiei pe piata muncii – intr-una din urmatoarele trei categorii:

- Persoana ocupata
  - Persoana neocupata (somer).
  - Persoana inactiva (in afara fortei de munca)
- } persoana activa inclusa in forta de munca

Populatia obisnuit activa se determina cu ocazia recensamintelor, perioada de referinta fiind de obicei anul caracteristic (sau precedentele 12 luni). Criteriul in functie de care se stabileste categoria in care se include o persoana este numarul saptamanilor:

- daca numarul saptamanilor in care persoana respectiva a avut statut de “ocupat” si “neocupat” in perioada de referinta este preponderent, atunci se include in populatia obisnuit activa;

- daca numarul saptamanilor in care persoana respectiva a fost inactiva (nici ocupat, nici neocupat) este preponderent, atunci se include in populatia obisnuit inactiva;

Populatia curent activa se determina cu ocazia anchetelor asupra fortei de munca, perioada de referinta fiind de obicei o saptamana. Criteriul in functie de care se stabileste categoria in care se include o persoana este "ora":

- daca persoana respectiva a lucrat cel putin o ora in saptamana luata ca perioada de referinta sau a fost in somaj, atunci ea se include in populatia curent activa;

- daca persoana respectiva nu a lucrat nici cel putin o ora si nici nu era in somaj in perioada de referinta, atunci se include in populatia curent inactiva.

Populatia activa , in cele doua variante, se calculeaza pe baza a trei surse de date:

1. Recensamantul populatiei, caz in care se determina populatia obisnuit activa, ca o media anuala a perioadei de referinta

2. Ancheta asupra fortei de munca este metoda principala de investigare a pietei fortei de munca, caz in care se determina populatia curent activa. In Romania, prima ancheta asupra fortei de munca s-a organizat in luna martie 1994, urmand ca, in perspectiva, cercetarea sa devina bianuala si apoi trimestriala, lucru impus de dinamica modificarilor pe piata muncii. Ancheta s-a realizat pe un esantion reprezentativ la nivelul tarii, esantion ce a cuprins 15000 de locuinte, facand obiectul anchetei toate persoanele din gospodariile selectate.

3. Sursele administrative (*Anexa 1*) permit estimarea populatiei active prin insumarea urmatoarelor elemente:

- populatia ocupata civila - PO_C , evaluata pe baza informatiilor inregistrate la Ministerul Finantelor (in special in bilanturile contabile ale agentilor economici);

- efectivele militare (militari de cariera si militari in termen) – M, informatii furnizate de ministerele respective (MApN, MI, SRI etc);

- numarul somerilor – S, inregistrat la Ministerul Muncii si Protectiei Sociale.

Utilizand aceste elemente se obtine populatia activa:

$$PA=PO_C+M+S$$

Sursele administrative prezinta dezavantajul unei estimari aproximative a personalului nesalarat (patroni, lucratori pe cont propriu, lucratori familiali neremunerati).

Informatiile care caracterizeaza populatia activa pot fi structurate dupa mai multe criterii:

Structura dupa sexe a populatiei active permite evidentierea ponderii barbatilor (p_M) si a femeilor (p_F) in totalul populatiei active, atat pentru intreaga economie nationala, cat si pe ramuri de activitate. (*Anexa 1;2*)

Se observa ca ramurile comert (52,8%), hoteluri si restaurante (64,9%), invatamant (71,7%), sanatate si asistenta sociala (77,2%) au un pronuntat grad de feminizare a populatiei active.

Structura dupa varsta a populatiei active.

Analiza unor astfel de serii cu distributie de frecvente permite calculul si interpretarea unor indicatori cu o semnificatie deosebita: varsta medie a populatiei active, intervalul median si mediana, intervalul modal si modulul.

Varsta medie se calculeaza ca o medie aritmetica ponderata:

$$\bar{V} = \frac{\sum V \cdot PA}{\sum PA} = \sum V \cdot YPA$$

Varsta medie la nivelul economiei nationale in anul 1996 va fi, conform datelor din *Anexa 2*:

$$\begin{aligned}\bar{V} &= 19,5 \cdot 0,138 + 29,5 \cdot 0,233 + 39,5 \cdot 0,356 + 54,5 \cdot 0,191 + 69,5 \cdot 0,082 \\ &= \mathbf{39,735 \text{ ani}}\end{aligned}$$

Structura pe sectoare de activitate a populatiei active, respectiv gruparea populatiei active pe cele trei sectoare: sectorul primar (agricultura, silvicultura, economia vanatului si pescuitul), sectorul secundar (industria si constructiile) si sectorul tertiar (serviciile).

Acesta repartitie este unul din criteriile de analiza a nivelului de dezvoltare economica a unei tari. Astfel, compararea structurilor sectoriale ale populatiei active din tari cu niveluri diferite de dezvoltare economice ne conduce la constatarea ca tarile dezvoltate se caracterizeaza – in opozitie cu tarile mai putin dezvoltate- printr-o pondere ridicata a populatiei active din sectorul tertiar si o pondere foarte scazuta in sectorul primar.

Din acest punct de vedere, Romania prezinta o structura defavorabila, cu o pondere mare si in crestere a populatiei active din sectorul primar si cu o pondere inca redusa a serviciilor. (Conform *Anexei 3*)

Structura pe ramuri a populatiei active permite stabilirea locului diferitelor ramuri in ansamblul economiei nationale din punct de vedere al ponderii populatiei active.

In prezent, comerțul, activitatea hoteliera si de administratie publica detin cca 7% din populatia activa a Romaniei, fiind devansate numai de industrie si agricultura. Nivelul de 7% este foarte redus, comparativ cu tarile dezvoltate (15-23%)

Structura populatiei active pe categorii socio-profesionale

La recensamantul populatiei din ianuarie 1992 s-a utilizat o structura corespunzatoare recomandarilor facute de organisme de specialitate ale O.N.U. si C.E.E.: agricultori particulari, membri ai asociatiilor agricole, salariati cu ocupatii agricole, patroni, liber profesionisti, salariati cu ocupatii neagricole (exclusiv muncitori), meseriasi si comercianti particulari, personal al cooperatiei mestesugaresti si de consum, muncitori salariati.

In analizele economice, precum si in comparatiile internationale, populatia activa este corelata cu populatia totala sau cu anumite segmente ale acesteia, determinandu-se ratele de activitate.

Rata generala de activitate (RGA) este raportul procentual intre numarul persoanelor active (PA) si numarul total al populatiei (P):

$$RGA = \frac{PA}{P} \cdot 100$$

Informatiile obtinute la ultimele recensaminte ale populatiei, din 1977 si 1992, reflecta faptul ca RGA in Romania a scazut de la 50,1% in 1977 la 45,9% in 1992, crescand apoi in anul 1996 la 51,8% , dar pentru populatia activa feminina aceasta este de 46,4% iar in mediul urban este de 43,8%, conform *Anexei 1*.

Acest lucru se explica prin accentuarea fenomenului de imbatranire demografica a populatiei. Acest fenomen s-e manifestat prin majorarea ponderii populatiei varstnice si are ca efect cresterea insemnata a numarului pensionarilor (deci a populatiei inactive din punct de vedere economic), fenomen ce nu a fost contracarat in suficienta masura de intrarile in activitate ale generatiilor tinere.

Rata de activitate a populatiei in varsta de munca (RAPVM) este raportul procentual intre numarul persoanelor active (PA) si numarul persoanelor in varsta de munca:

$$RAPVM = \frac{PA}{PVM} \cdot 100$$

Ratele specifice de activitate se calculeaza:

- pe sexe

Rata de activitate masculina (RA_m), respectiv feminina (RA_f), este raportul procentual intre numarul populatiei active masculine (PA_m), respectiv feminine (PA_f) si populatia totala masculina (P_m), respectiv feminina (P_f).

$$RA_m = \frac{PA_m}{P_m} \cdot 100 \qquad RA_f = \frac{PA_f}{P_f} \cdot 100$$

Rata de activitate masculina are valori foarte apropiate in toate tarile, indiferent de nivelul lor de dezvoltare economica, lucru explicabil prin simplul motiv ca forta de munca masculina trebuie sa fie in activitate, sa desfasoare o munca in productia sociala. In schimb, rata de activitate feminina – important indicator sociologic, economic si demografic – inregistreaza mari diferentieri intre tari, fiind influentata nu numai de structura demografica a populatiei, ci si de intregul context social-economic al tarii respective (structura economiei nationale, nivelul de instruire al femeii., traditii, religie, etc.).

In Romania, in anul 1996, rata de activitate masculina era evident mai mare decat rata de activitate feminina (57,5% fata de 46,4%) aceasta din urma situandu-se, insa, la nivelul celei atinse de tarile dezvoltate, semnificand o participare importanta a femeii la activitatea economico-sociala .

- pe medii

Rata de activitate in mediul urban (RA_u), respectiv rural (RA_r) este raportul procentual intre numarul persoanelor active din mediul urban (PA_u), respectiv rural (PA_r) si numarul total al populatiei din mediul urban (P_u), respectiv rural (P_r).

$$RA_u = \frac{PA_u}{P_u} \cdot 100 \qquad RA_r = \frac{PA_r}{P_r} \cdot 100$$

Daca rata de activitate din mediul urban nu s-a modificat prea mult din 1992 pana in 1996 (de la 47,2% la 48,2%), in mediul rural rata de activitate a crescut de la 44,3% in 1992 la 56,2% in 1996, lucru destul de promitator, deoarece pana in 1992 ne-am confruntat cu un fenomen de imbatranire demografica a populatiei din mediul rural deosebit de intens.

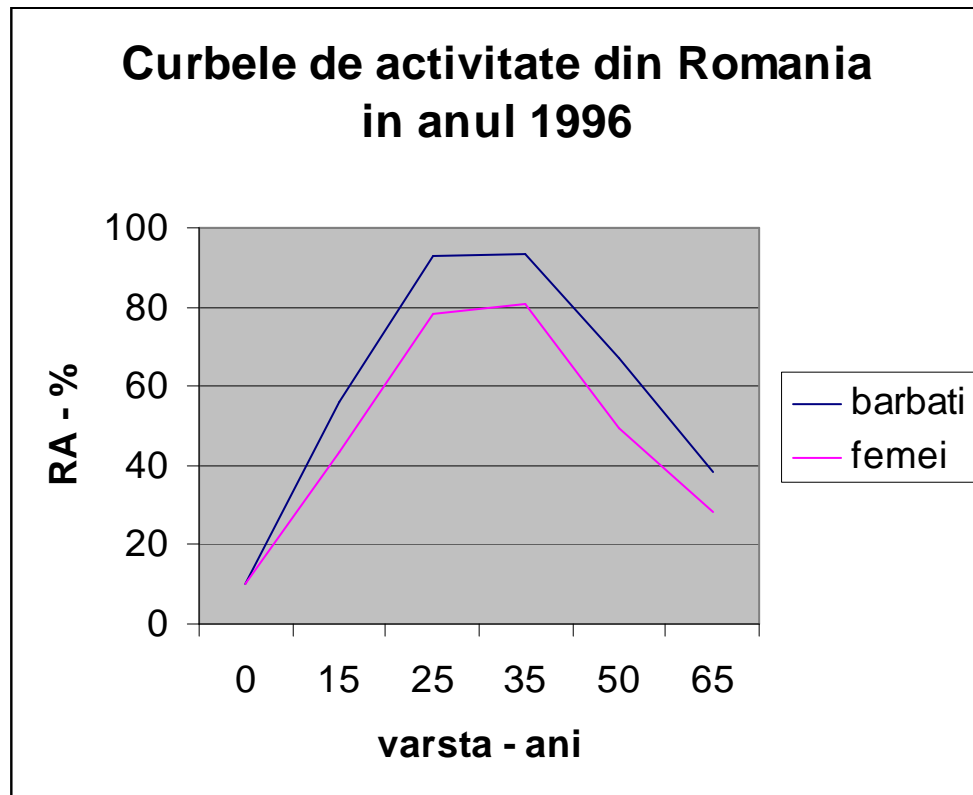
- pe grupe de varsta

Rata de activitate la varsta "i" (RA_i) este raportul procentual intre numarul populatiei active de varsta "i" (PA_i) si numarul total al populatiei de varsta "i" (P_i)

$$RA_i = \frac{PA_i}{P_i} \cdot 100$$

Pe baza acestor rate se pot trasa **curbele de activitate** (*Graficul 1*) care sunt reprezentari grafice ale ratelor de activitate specifice pe varste si pe sexe. Intre acestea, prezinta o importanta majora ratele de activitate la grupele marginale de varsta (sub 20 de ani si peste 60 de ani), care exprima, pe de o parte, efectul scolarizarii, deci a "intrarilor" in populatia activa si, pe de alta parte, efectul legislatiei muncii si a nivelului de trai, deci a iesirilor din activitate.

De mentionat ca, in tarile dezvoltate, ratele de activitate la populatia sub 20 de ani sunt mici, in timp ce ratele la peste 60 de ani sunt relativ mari. In tarile mai putin dezvoltate tendinta este inversa.

Graficul 1

Rata de intretinere (RI) reprezinta numarul de persoane inative (PIA) ce revin la 1000 persoane active (PA).

$$RI = \frac{PIA}{PA} \cdot 1000$$

In Romania, sarcina sociala ce revine populatiei active de a intretine persoane inative a scazut, astfel ca, in anul 1992, la 1000 de persoane active revenea un numar de 1180 persoane inative, iar in 1996 cand PIA=48,2 si PA=51,8 (conform *Anexei 1*) rata de intretinere este de 930.

Populatia ocupata este segmentul cel mai important al populatiei active si cuprinde toate persoanele de 14 ani si peste, care, in perioada de referinta, au efectuat o activitate economica sau sociala producatoare de bunuri si servicii in una din ramurile economiei nationale, in scopul obtinerii unor venituri sub forma de salarii, plata in natura sau alte beneficii.

In comparatie cu populatia activa (PA), populatia ocupata (PO) nu cuprinde somerii (S):

$$PO = PA - S$$

Populatia ocupata cuprinde atat personalul salariat, cat si personalul nesalariat (patroni, lucratori pe cont propriu, lucratori familiali neremunerati, membrii asociatiilor cooperatiste) care indeplinesc criteriile de baza:

- la recensamant: numarul saptamanilor lucrate in anul de referinta sa fie preponderent;
- la ancheta: sa fi lucrat in saptamana de referinta cel putin o ora (pentru lucratorii pe cont propriu si lucratorii familiali neremunerati care lucreaza in agricultura, durata minima este de 15 ore).

Definirea populatiei ocupate la ancheta are un caracter extensiv, criteriul impus fiind indeplinit si de numeroase persoane inscrise la oficiile de forta de munca si somaj, dar care desfasoara activitati in timp redus, ocazionale sau sezoniere. Asa se explica faptul ca intre populatia ocupata inregistrata la recensamant si la ancheta exista – in general – o diferenta in defavoarea primeia.

De asemenea, in populatia ocupata se includ atat persoanele prezente la lucru, cat si cele temporar absente de la lucru, dar care isi pastreaza legatura formata cu locul de munca (concedii de odihna, de boala, de maternitate, fara plata, de studii, pentru incapacitate temporara de munca; greve; cursuri de perfectionare profesionala; suspendare temporara a lucrului datorita conditiilor meteorologice, conjuncturi economice, penurie de materii prime si energie etc.).

Din aceste motive se poate aprecia ca populatia ocupata nu este cea mai buna estimare a fortei de munca pentru calculul productivitatii sociale a muncii, intre volumul productiei de bunuri si servicii si populatia ocupata (in calitate de resursa de munca utilizata) neexistand intotdeauna o legatura directa.

Productivitatea sociala a muncii ar trebui sa se determine pe baza timpului efectiv la nivelul economiei nationale (in ore om), insa acest indicator nu se calculeaza decat la nivelul unor ramuri (industrie, constructii).

Intre **structurile populatiei ocupate**, cele mai utilizate pentru caracterizarea unor proportii macroeconomice si pentru efectuarea comparatiilor internationale sunt:

- structura dupa sex si dupa varsta
- structura pe sectoare de activitate
- structura pe ramuri
- structura pe forme de proprietate (*Anexa 4*)

Numarul salariatilor este un alt indicator care exprima volumul fortei de munca, cuprinzand numai persoanele care isi desfasoara activitatea pe baza unui contract de munca. In numarul salariatilor se cuprind atat persoanele prezente la lucru, cat si cele care absenteaza din diferite motive, dar pastreaza relatii contractuale cu unitatea economica.

Numarul salariatilor se determina ca existent la un momen dat, deci este un indicator de stoc (de moment). Faptul ca, in caracterizarea activitatii desfasurate de o unitate economica, numarul salariatilor se coreleaza cu indicatorii de intervale (de flux) cum ar fi productia si consumul, face ca, pentru asigurarea compatibilitatii, sa se calculeze si numarul mediu al salariatilor . Pe ramuri si la nivelul economiei nationale, numarul mediu al salariatilor rezulta din insumarea numarului mediu al salariatilor existent in unitatile economice (*Anexa 5*).

Masurarea gradului de neocupare a fortei de munca

Unul din obiectivele principale ale politicii economice, in orice tara, este acela al asigurarii ocuparii depline a fortei de munca. Problema ocuparii fortei de munca constituie una din preocuparile importante ale analizei macroeconomice. In cazul analizei macroeconomice prin ocuparea deplina a fortei de munca se intelege o situatie cand rata somajului are un anumit nivel, acceptat (circa 4% este considerata rata naturala a somajului). De aceea se considera mai indicat termenul de ocupare inalta a fortei de munca in locul celui de ocupare deplina (totala).

In statisticile nationale si internationale se opereaza simultan cu mai multi indicatori privind numarul somerilor si rata somajului.

In ceea ce priveste **numarul somerilor**, cei mai utilizati indicatori sunt:

Numarul somerilor in sens BIM - Biroul International la Muncii – (sau definitia standard a somajului) este alcatuit din toate persoanele de 14 ani si peste, care, in cursul perioadei de referinta, indeplinesc simultan urmatoarele conditii:

- nu lucreaza, neavand un loc de munca
- sunt disponibile sa inceapa imediat lucrul
- sunt in cautarea unui loc de munca

In consecinta, sunt considerate someri:

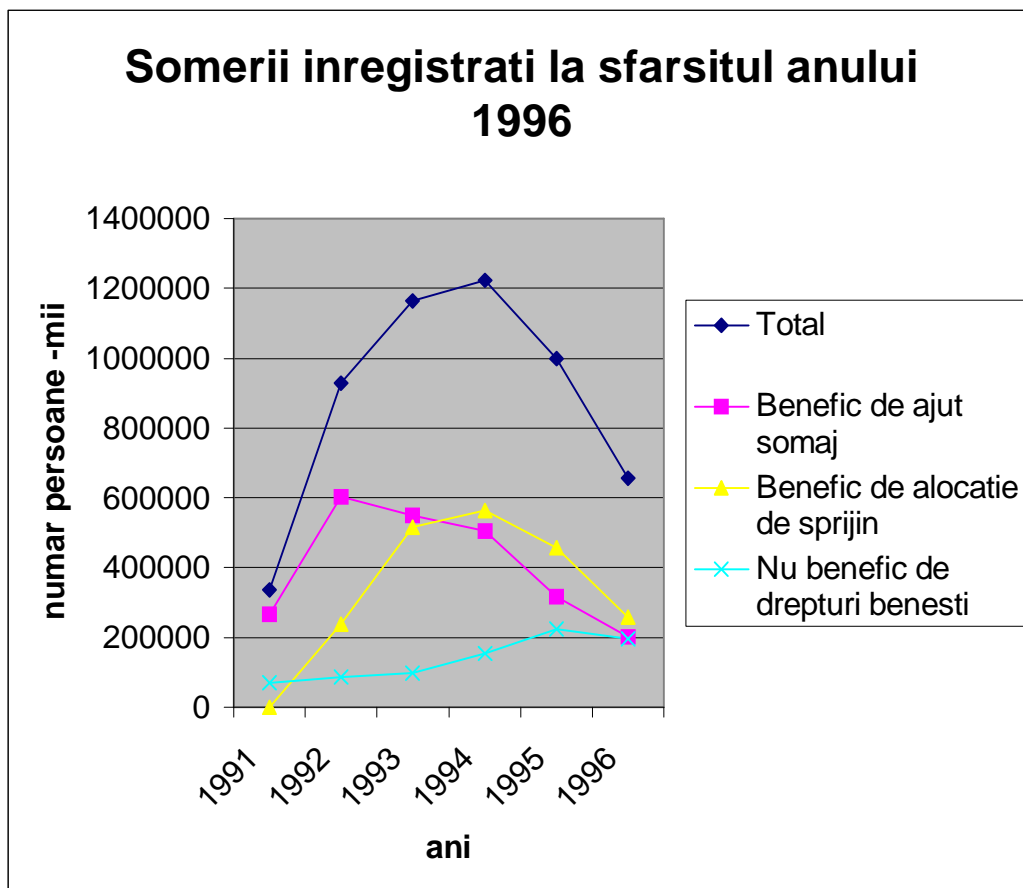
- persoanele concediate
- persoanele in cautarea primului loc de munca (absolventi ai invatamantului secundar, profesional, universitar)
- persoanele (de regula femei) care, dupa o intrerupere voluntara a activitatii, solicita reluarea acesteia
- persoanele ocupate cu timp partial, temporar sau sezonier, aflate in cautarea unui loc de munca cu timp complet
- persoanele care si-au pierdut sau au renuntat la statutul anterior (lucrator independent, patron, lucrator familial neremunerat) si cauta pentru prima data loc de munca salariat

Numarul somerilor inregistrati este alcatuit din toate persoanele care au declarat ca in perioada de referinta erau inscrise la oficiile de forta de munca si somaj (Legea nr. 1/1991 republicata in anul 1994), indiferent daca primeau sau nu ajutor de somaj sau alocatie de sprijin.

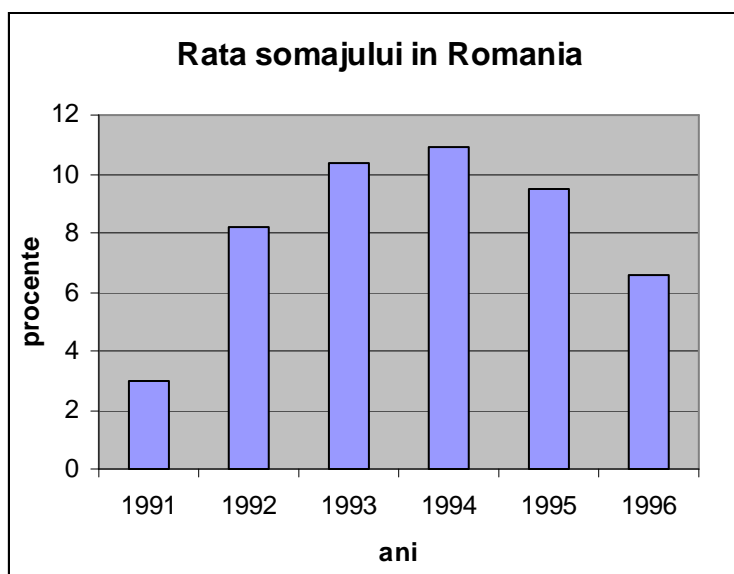
Numarul somerilor – asa cum a fost definit de primii doi indicatori – ascunde o parte importanta din timpul de munca neutilizat. Astfel, ca urmare a recesiunii economice, un segment mai mare sau mai mic al populatiei ocupate este afectat de reducerea numarului de ore prestate, fara a fi cuprins din punct de vedere statistic in categoria de someri. Aceste persoane se afla, de fapt, in somaj partial, fenomen manifestat in special prin intreruperea temporara a lucrului, ca urmare a conjuncturii economice, a penuriei de materii prime si energie etc. In aceste conditii, pentru cuantificarea in intregime a somajului, se utilizeaza indicatorul “timp de munca disponibil neutilizat”, care cumuleaza atat timpul de munca neutilizat de catre populatia neocupata (somerii), cat si timpul de munca neutilizat de catre o parte din populatia ocupata (aflata in stare de somaj).

Rata somajului este un indicator prin intermediul caruia se masoara intensitatea somajului, calculandu-se sub forma unui raport intre numarul de someri si populatia de referinta (de obicei populatia activa).

In graficele 2 si 3 este prezentata evolutia numarului somerilor inregistrati si a ratei somajului:

Graficul 2

Graficul 3

In practica mondiala, pentru colectarea informatiilor privind somajul, sunt utilizate trei surse de date:

1. Recensamantul populatiei, ca inregistrare totala, la care criteriul prin care o persoana este considerata in stare de somaj este acela ca, in perioada de referinta (de obicei un an), numarul saptamanilor in care persoana respectiva a fost neocupata sa fie predominant in raport cu numarul saptamanilor in care aceasi persoana a avut o slujba. Pe baza acestei surse de date se obtine numarul somerilor ca medie a anului de referinta.

2. Ancheta asupra ocuparii fortei de munca efectuata in gospodariile populatiei este considerata cea mai adecvata sursa de date si metoda de investigare pentru masurarea, sub diferite aspecte si cu ajutorul a diversi indicatori, a somajului.

3. Sursele administrative de colectare a informatiilor, desi sunt cel mai accesibile, au limite in caracterizarea complexa a somajului, oferind numai informatii parțiale privind proportiile acestui fenomen.

La sfarsitul fiecărei luni, oficiile de forta de munca ale Ministerului Muncii si Protectiei Sociale furnizeaza date privind numarul persoanelor care solicita un loc de munca (prin inscrierea la oficiile de forta de munca).

In statistica curenta din Romania aceasta este principala sursa de date, pe baza careia s-au constituit – incepand cu anul 1992 – serii lunare de indicatori privind:

- *numarul somerilor* (in fapt, numarul persoanelor inscrise la oficiile de forta de munca);
- *rata somajului;*
- *structura celor care solicita locuri de munca* pe sexe, pe grupe de varsta, dupa durata somajului, pe categorii socio-profesionale si pe judete.

Indicatorii eficientei utilizarii fortei de munca

In teoria si practica economica, categoria de productivitate exprima eficienta utilizarii factorilor de productie. Productivitatea unui factor de productie este raportul

dintre productia obtinuta cu ajutorul factorului respectiv si cantitatea acelu factor utilizata in cursul perioadei de calcul. In acesta forma, productivitatea este deci raportul dintre un output (efect) si un input (efort).

Exprimarea inputului (forteii de munca) se poate realiza cu ajutorul indicatorilor: populatie ocupata, numar mediu de salariati, timp efectiv lucrat in ore-om si zile-om. Acesta din urma exprima cel mai fidel cantitatea de munca consumata si deci asigura cea mai buna exprimare a productivitatii muncii. Insa, in tara noastra, timpul efectiv lucrat nu se calculeaza la nivelul intregii economii nationale.

Nivelul productivitatii muncii se determina:

- la nivelul economiei nationale (productivitatea sociala a muncii), ca raport intre produsul intern brut (PIB) si populatia ocupata totala :

$$\bar{W} = \frac{\text{PIB}}{\sum T}$$

- la nivelul fiecarei ramuri (W), ca raport intre valoara adaugata bruta obtinuta in ramura respectiva (VAB) si populatia ocupata in ramura respectiva (T):

$$W = \frac{\text{VAB}}{T}$$

Productivitatea sociala a munci in Romania, in anul 1996

Ramura	Valoarea adaugata bruta (VAB) - mld. Lei-	Populatia ocupata (T) mii pers.	Productivitatea muncii W=VAB/T -mii lei/pers-
Agricultura si silvicultura	20.473,5	3.320	6,2
Industrie	3.705,4	2.741	1,4
Constructii	7.468,8	475	15,7
Comert	10.907,5	888	12,3
Transport	7.120,9	448	15,9
Posta si telecomunicatii	2253,4	99	22,8
Activitati financiare, bancare si de asigurari	4456,0	71	62,8
Tranzactii imobiliare si alte servicii	5930,4	257	23,1
Admin. publ. si aparare ; asist soc obligat	3667,8	125	29,3
Invatamant	2322,1	441	5,3
Sanatate si asistenta sociala	1634,8	337	4,9
TOTAL	7624,7	903	8,4

Bibliografie:

1. Capanu, P.Wagner, C.Seccareanu – *Statistica macroeconomica*,ed. Economica,1997
2. N. Dobrota, D. Ciucur, M. Cosea s.a. – *Economie politica*, ed. Economica. 1995
3. T. Baron, E. Biji, P. Wagner – *Statistica teoretica si economica*, ed. Didactica si Pedagogica, 1996
4. Produsele software – *Anuar 1997 si Anuar 1996*, elaborate de Comisia Nationala pentru Statistica